

Centar za obiteljske i dramske igre - sastavnica poticajnog okruženja u dječjem vrtiću

Delić, Andrea

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:609335>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-28**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)



SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

CENTAR ZA OBITELJSKE I DRAMSKE IGRE –
SASTAVNICA POTICAJNOG OKRUŽENJA U
DJEČJEM VRTIĆU

Andrea Delić

Split, 2021.

FILOZOFSKI FAKULTET U SPLITU
Odsjek za rani i predškolski odgoj i obrazovanje

ZAVRŠNI RAD

CENTAR ZA OBITELJSKE I DRAMSKE IGRE –
SASTAVNICA POTICAJNOG OKRUŽENJA U
DJEČJEM VRTIĆU

Studentica:

Andrea Delić

Mentor:

doc. dr. sc. Branimir Mendeš

Split, srpanj 2021.

Sadržaj

1. UVOD	4
2. O IGRI	6
3. POTICAJNO OKRUŽENJE.....	9
3.1. POTICAJNO PROSTORNO – MATERIJALNO OKRUŽENJE.....	9
3.2. POTICAJNO SOCIJALNO OKRUŽENJE.....	12
4. CENTAR ZA OBITELJSKE I DRAMSKE IGRE – SASTAVNICA POTICAJNOG PROSTORNO-MATERIJALNOG OKRUŽENJA	14
4.1. MOGUĆNOSTI UTJECAJA NA CJELOVITI RAZVOJ DJETETA	15
4.2. IGRE I AKTIVNOSTI U CENTRU ZA OBITELJSKE I DRAMSKE IGRE.....	17
4.3. ULOGE I POSTUPCI ODGAJATELJA.....	19
5. ZAKLJUČAK	22
LITERATURA.....	25
PRILOZI.....	28

1. UVOD

Predškolsko dijete današnjice većinu vremena provodi u dječjem vrtiću. To je njegov dom izvan obiteljskog doma. Dijete uči čineći, odnosno igrajući se. Kroz igru dijete istražuje svoju okolinu, upoznaje društvo te postaje članom istog, dolazi do novih spoznaja i razvija se. Okruženje u kojem boravi mora biti prilagođeno njemu kao individualnom biću s vlastitim potrebama, sklonostima i sposobnostima. Prostorno-materijalno i socijalno okruženje kod djeteta moraju poticati razvoj svih aspekata, te mu omogućiti da uči integrirano. Odgajatelj je taj koji priprema kvalitetno okruženje i nudi poticaje. Odgajateljeva slika od djetetu odraz je njegove osobne odgojno-obrazovne filozofije, a koja se odražava u organizaciji makro i mirno okruženja, u njegovim izborima aktivnosti i odgojno-obrazovnih strategija te njegovom ponašanju prema djeci, navodi Malašić (2012).

Suvremeni odgajatelj na dijete gleda kao na sukonstruktora svog znanja i suorganizatora prostora, a njegovu dobrobit stavlja u centar odgojno-obrazovnog procesa. Interaktivni, partnerski odnos te izmjenjivanje odgajatelja i djece u ulozi voditelja, potiču cjelokupan razvoj djeteta, tvrde Mangione, Lally i Greenwald (2006, prema Badurina, 2015).

U ovom radu pobliže će se analizirati karakteristike centra za obiteljske i dramske igre kao sastavnice poticajnog vrtićkog okruženja. Govorit će se o ulozi odgajatelja u centru za obiteljske i dramske igre kao promatrača i poticatelja koji se u igru uključuje samo po potrebi, ali organizaciju i vođenje igre prepušta djeci. Također će se navesti aktivnosti koje se odvijaju u centru poput ritmičkih igara i igara s prstima i lutkama te njihovom utjecaju na cjeloviti razvoj djeteta.

Stvaralačka aktivnost biološka je potreba djeteta. Dijete već od druge godine u igru zamjenjuje realne predmete simboličkima. Dječje stvaralaštvo razvija se u dramskoj igri. Iz tog razloga treba poticati dramske igre u predškolskim ustanovama. Sami odgajatelji potvrđuju činjenicu da se dramske igre nedovoljno igraju s djecom. Provode ih uglavnom odgajatelji koji su daroviti za dramsko stvaralaštvo. Dramska igra je djeci prilika za novo iskustvo. Cilj planirane dramske igre nije provjera dramske darovitosti, nego poticaj za iskustveno učenje, otkrivanje i razvoj osobnosti (Perić Kraljik, 2006).

Kroz igru djeca glume članove obitelji i preuzimaju uloge odraslih koje su im poznate te oživljavaju scene iz svakodnevnog života. Djeca tako prikazuju stvarni svijet onako kako ga oni sami razumiju, čak i one dijelove koji im se ne sviđaju ili ih možda plaše. Od rane dobi djeca ponavljaju zvukove koje čuju i geste koje vide. Zato možemo reći da djeca glume. Dramska igra omogućava djetetu da razumije sebe i svoje osjećaje te svijet oko sebe (Hansen, Kaufmann i Walsh, 2006).

2. O IGRI

Igra je za dijete prirodan način učenja i najvažniji oblik aktivnosti. Ona je sama sebi svrhom. U igri se uživa, njome se ne pokušava ostvariti neka korist i nije usmjerena na rezultat. Igru je teško definirati, nije jednoznačna ni specijalizirana. Proizlazi iz unutrašnje djetetove potrebe i prati njegov razvoj. Dijete u igru ulazi spontano, dobrovoljno i samo je organizira, mijenja i usmjerava. U igri dijete ulazi u socijalne interakcije te sudjeluje s drugima. Osjeća se sigurno te nema strah od posljedica jer je u igri dopušteno ono što u realnosti možda nije. Igra u djetetu budi radost, potiče ga na istraživanje i omogućuje mu stjecanje novih znanja. Kroz igru dijete razvija motoriku, vlastito mišljenje, rješava probleme i konflikte te stječe odnose. Ona utječe na djetetov cjeloviti razvoj (Rajić i Petrović-Sočo, 2015).

Polazeći od toga da je igra praktična aktivnost djeteta, Matejić (1978:82, prema Duran, 2003) navodi sljedeće karakteristike igre:

1. „Igra je simulativno ponašanje sa sljedećim odlikama:
 - divergentnost (organizacija ponašanja na nov i neobičan način)
 - nekompletnost (ne obuhvaća dostizanje specifičnog cilja, sažeto i skraćeno ponašanje)
 - neadekvatnost (ponašanja nesuglasno datoj situaciji)
2. Igra je autotelična aktivnost, iz čega slijedi:
 - da posjeduje vlastite izvore motivacije
 - da je proces igre važniji od ishoda akcije
 - dominacija sredstava nad ciljevima
 - odsutnost neposrednih pragmatičnih učinaka
3. Igra ispunjava privatne funkcije igrača, tj.:
 - oslobađa od napetosti, rješava konflikt
 - regulira fizički, spoznajni i socijalno-emotivni razvoj
4. Igra se izvodi u stanju optimalnog motivacijskog tonusa, iz čega slijedi:
 - igra se javlja u odsutnosti neodloživih bioloških prisila i socijalnih prijetnji
 - u stanju umjerene psihičke tenzije.“

Prema Duran (2003) svi se autori slažu da je igra najviše vezana uz djetinjstvo, dok u odrasloj dobi ona izgubi neke funkcije, a druge postaju naglašene. Autorica tvrdi da će ono što je dijete moglo samo uz pomoć odrasle osobe, ako je u igri spremno probati različite nove mogućnosti, postupno u igri moći postići i samo. U predškolskom razdoblju igra ima veliku razvojnu vrijednost, zbog čega dječji vrtić mora biti mjesto za igru djece, stoji u Programskom usmjerenju odgoja i obrazovanja predškolske djece (1991). Hansen i sur. (2006) tvrde da se igra i razvoj odvijaju paralelno pa u vrtiću i svakom prostoru u kojem boravi, dijete treba imati beskrajne mogućnosti za slobodnu igru.

Postoji velika raznolikost igara u djetinjstvu, te ih je teško klasificirati. Autori uglavnom igru razvrstavaju u tri kategorije:

- funkcionalna igra
- simbolička igra
- igre s pravilima (Duran, 2003)

Funkcionalnu igru određuju nove funkcije koje dijete razvija – motoričke, perceptivne, osjetne. S jedne strane dijete ispituje svoje funkcije, a s druge osobitosti objekata. Piaget tvrdi da do funkcionalne igre dolazi dodiranjem djeteta s fizičkom okolinom. Ona se može naći i kod životinja. Funkcionalna igra osniva se na postojećim shemama ljudskog ponašanja, npr. motoričkim shemama ponašanja (igre skakanja, preskakanja, ravnoteže i dr.), senzorno-perceptivnim shemama (igre prstima ruku ili nogu, igre vrtoglavice i dr.), afektivnim shemama (igre kontrole osjećaja, smiješnih lica i dr.) univerzalnim obrascima interakcije i komunikacije (igre opklade, skrivanja i pronalaženja i dr.) općim obrascima govornog ponašanja (igre dijaloga, pitalice i dr.). Kao i igre s pravilima, funkcionalna igra po prirodi je socijalna pojava. S igrama s pravilima dijete se susreće u već gotovom obliku ili sudjeluje u stvaranju novih. Prema Piagetu se javljaju od 7 do 11 godina, a rjeđe od 4 do 7 godina. Sustav pravila regulira ponašanje igrača. Pravila su obvezna za svih, a mogu biti jednostavna ili složena za koje je potreban visok stupanj intelektualnog razvoja. Neki autori igre s pravilima dijele na igre fizičke vještine, šanse i strategije Duran (2003).

Simbolička igra se definira kao aktivnost u kojoj dijete zamjenskim objektima, akcijama ili idejama u funkciji simbola prikazuje neko ponašanje ili radnju. Tijekom simboličke igre, koristeći igračke i druge materijale te predstavljajući realne i imaginarne situacije dijete preuzima određenu ulogu. Zato ju neki autori određuju kao aktivnost u kojoj manipulira igračkama i materijalima kako bi odglumio zamišljenu ulogu ili situaciju. Mnogi autori

pretvaranje smatraju okosnicom simboličke igre jer igranje uloga od djeteta traži sposobnost mentalne reprezentacije bez koje ne bi moglo doći do pretvaranja Badurina (2015).

Duran (2003, prema Perić Kraljik ,2009) navodi da se simbolička igra javlja oko 18. mjeseca starosti s pojavom simboličke funkcije, dok Badurina (2015) tvrdi da period oko druge godine života predstavlja početak simboličke igre kod djece. S razvojem i učenjem djeteta, njegova igra postaje kompleksnija. Osim naziva simbolička igra, Perić Kraljik (2009) navodi njih još nekolicinu: spontana igra, igra uloga, igra dramatizacije, igra mašte, dramska igra, imitativna igra , igra pretvaranja, igra „kad bi“. Duran (2003) navodi kako se u dječjoj supkulturi Slavonije simbolička igra naziva kobojagi, te spominje različite termine za ovu pojavu: imaginativna igra, iluzorna igra, igra fikcije, itd.

3. POTICAJNO OKRUŽENJE

Dječji vrtić je mjesto življenja djece i odraslih. Kvaliteta življenja i učenja djece uvelike ovisi o njihovom okruženju. Slunjski (2008) ističe kako prostor koji nas okružuje utječe na naše osjećaje, razmišljanje i ponašanje. Okruženje vrtića podrazumijeva sve u vrtiću i oko njega. Preduvjeti poticajnog okruženja, prema Mlinarević (2004), stvaraju se uvažavanjem djeteta od strane odgajatelja. Autorica naglašava da je cjelokupno okruženje vrtića usmjereno na dijete, a nikako da sadržaje koji odrasli planiraju i obrađuju. Okruženje vrtića treba biti pedagoški oblikovano s ciljem cjelovitog razvoja djece. Svako dijete je individua sa njegovim jedinstvenim osobinama, potrebama i mišljenjima. Osim prilagođavanja potrebama i interesima djece koja u vrtiću borave, oblikovanjem okruženja teži se širenju i stvaranju novih interesa i sposobnosti.

„Kvalitetno i poticajno okruženje sadržava visok obrazovni potencijal, s obzirom na to da djeca uče aktivno (istražujući, čineći) te surađujući s drugom djecom i odraslima.“ (Slunjski, 2008:21) U tradicionalnom pristupu odgajatelj je umjesto djece istraživao i izvršavao aktivnosti, a njima objašnjavao i prenosio gotove informacije. Zbog toga je okruženje vrtića bilo oskudno, usmjeravajući se na čuvanje, hranjenje i njegu djece. Dječji bi vrtić trebao biti ugodno i privlačno mjesto koje potiče na učenje i istraživanje te omogućava socijalne interakcije. Okruženje vrtića se oblikuje tako što oslušujemo poruke koje nam djeca šalju. Djeca (i odrasli) svakodnevno se razvijaju, uče i mijenjaju se, a s time i njihove potrebe. Okruženje u vrtiću tome se prilagođava kako bi se stvorili uvjeti za daljnji razvoj, istraživanje i nova znanja. „Postupno unošenje promjena u fizičko i organizacijsko okruženje i zajednička refleksija o njihovom djelovanju, donosi promjene u proces odgoja i obrazovanja, način postupanja prema djeci i odraslima mijenjajući malo-pomalo kulturu ustanove“ (Valjan Vukić, 2012:2).

3.1. POTICAJNO PROSTORNO – MATERIJALNO OKRUŽENJE

Prostorno-materijalno okruženje odraz je naše slike o djetetu. Govori o tome gledamo li na dijete kao aktivnog sudionika u svom razvoju i sukonstruktora svog znanja ili pasivno biće koje u potpunosti ovisi o odraslima. Veličina sobe, namještaj, izgled zidova, izgled igrališta, materijali, igračke... Sve što se nalazi u vrtiću i oko njega utječe na iskustvo djece i drugih

koji borave u vrtiću. Suvremeno dijete velik dio dana provodi u vrtiću. Slunjski (2008) navodi kako bi zbog toga prostorno okruženje trebalo biti ugodno te slati djetetu poruku dobrodošlice. Autorica tvrdi da bi prostorno okruženje trebalo što više nalikovati obiteljskom, gdje bi svako mogao pronaći mirno i sigurno mjesto za odmor i druženje. Prostor prilagođen djeci ne bi trebao biti sterilan. Njihovi crteži, radovi i fotografije trebali bi krasiti zidove u visini njihovih očiju. Ne samo za dekoraciju i ugođaj, već da se djeca mogu podsjetiti aktivnosti i projekata koje su dosad radili. Osim što će to gledati djeca, svatko tko uđe u sobu može npr. vidjeti u kojem su djeca projektu i možda nešto novo naučiti. Budisavljević (2015) stavlja naglasak na ogledala, postavljena na zidove, da dijete može gledati sebe u svakodnevnim situacijama. Neutralno obojeni zidovi i prirodno svjetlo pridonijet će ugodnoj atmosferi. Veličina sobe dnevnog boravka i razmještaj namještaja moraju biti sigurni, ali istovremeno omogućavati djeci slobodno kretanje da se ne osjećaju ograničeno kao „ptice u kavezu“. Kultura djece očituje se u hrani koja im se nudi i knjigama koje su im dostupne, tvrde Hansen i sur. (2006).

Prema Miljak (2009), soba dnevnog boravka trebala bi biti uređena nalik radionicama, učionicama za istraživanje i ateljeima, a manje sobama-učionicama u kojima obično odgajatelj podučava djecu. Svaka se grupa međusobno razlikuje, sa svojim trenutnim interesima i aktivnostima. Soba dnevnog boravka podijeljena je na centre aktivnosti, kvalitetno strukturirane prostorne cjeline vrtića - kako ih opisuje Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj (2014). Neki od njih će duže vrijeme ostajati nepromijenjeni, dok će se drugi izmjenjivati kako bi zadovoljili trenutne potrebe djece. Svaka soba dnevnog boravka ima nekoliko centara aktivnosti. Kao što sam navela, centri se razlikuju od sobe do sobe, ali Hansen i suradnici (2006) kao osnovne navode:

1. centar za likovno izražavanje
2. centar za građenje
3. centar za obiteljske i dramske igre
4. centar za početno čitanje i pisanje
5. centar za matematiku i manipulativne igre
6. centar za glazbu
7. centar za igre s pijeskom i vodom

8. centar za istraživanje prirode

9. centar za igre na otvorenom

Centri aktivnosti su međusobno vizualno izolirani. Pregrađeni su različitim policama, ormarima i drugim namještajem. Osim što se na taj način stvara i uređuje prostor kako bi se zadovoljili dječji interesi i potrebe, djeci je omogućeno skrivanje od tuđih pogleda te samostalno organiziranje svojih individualnih aktivnosti ili aktivnosti u manjim grupama, navodi Miljak (2009).

U centrima aktivnosti djeci su ponuđeni pažljivo odabrani mnogobrojni i raznovrsni materijali koje će djeca koristiti na kreativan način. Bogat izbor materijala zadovoljit će potrebe djece različitih interesa i razvojnih mogućnosti. Kako je navedeno u NKRPOO-u (2014), organiziranje prostorno-materijalnog okruženja vrtića uključuje osiguranje bogatstva i promišljenosti izbora materijala koji djecu potiču na otkrivanje i rješavanje problema te omogućuju postavljanje hipoteza, istraživanje, eksperimentiranje i konstruiranje znanja i razumijevanja. Materijali i oprema su izloženi na otvorenim policama, na za to predviđenom mjestu te su u svakom trenutku dostupni. Na taj se način djecu poziva da samostalno koriste ponuđene materijale te im se olakšava pronalaženje i vraćanje istih na svoje mjesto. Djeca trebaju imati slobodu kretanja od jednog centra aktivnosti do drugog. Kvaliteta poticaja koji su im ponuđeni u određenom centru uvelike će utjecati na to koliko će se zadržavati u svojim aktivnostima. Autorica Miljak (2009) naglašava kako je važno da dijete, kada je ušlo u taj prostor, po materijalima koji su ponuđeni zna što u njemu može činiti i kojim se aktivnostima može baviti. U određenom centru trebaju se nalaziti samo oni materijali koji istome pripadaju, tvrdi Sunko (2008). Kao razlog navodi da će se djeca, ukoliko su materijali ponuđeni zbrkano, isto tako osjećati dok ih budu koristili. Povremeno se unose promjene u centre aktivnosti, odnosno one predobro poznate materijale zamjenjuje novima.

Velik se broj autora dotiče važnosti vrtićkog okruženja, ali pretežno se govori o poticajnom unutarnjem okruženju. Kvaliteta vanjskog okruženja predškolske ustanove za djecu je jednako značajna. U suvremenom društvu priroda je sve manje dostupna djeci, što uvećava ulogu vrtića, navodi Valjan Vukić (2012).. U prirodi dijete ima jedinstvenu mogućnost istraživanja te stjecanja znanja i iskustava o svemu što ga okružuje, ističe Martinović (2015). Vanjski prostor djeluje na sva područja dječjeg razvoja. Vanjsko okruženje dječjeg vrtića treba zadovoljiti njihove potrebe za kretanjem, senzornom stimulacijom i slobodnom igrom uz

osiguranje njihove sigurnosti. Kod organiziranja prostorno-materijalnog okruženja, vanjskog i unutarnjeg, veliku ulogu ima povjerenje koje se gradi između odgajatelja i djece.

3.2. POTICAJNO SOCIJALNO OKRUŽENJE

Čovjek je (pa tako i dijete) primarno socijalno biće. Obitelj neosporivo ima jedan od najvećih utjecaja na socijalni razvoj djeteta. S obzirom da dijete velik dio dana provede u vrtiću, danas se naglasak stavlja i na utjecaj vršnjaka, kao i odgajatelja.

„Vrtić je prvo socijalno okruženje u kojem dijete ima priliku promatrati sebe kao dio zajednice u kojoj mora uspostavljati odnose s drugima bez potpore svoje obitelji“ (Falamić, 2008).

Autorica Falamić (2008) ističe zadovoljavajuće odnose s drugom djecom kao temelj širokom rasponu socijalnih i intelektualnih poticaja, izazova i učenja. Kao što je spomenuto, djeca najbolje uče čineći te u suradnji s drugima. Kroz socijalne interakcije, dijete razmjenjuje svoja znanja, razmišljanja i ideje s drugom djecom te tako zajednički izgrađuju nova, navodi Slunjski (2008).

Dijete je, kao i svaki čovjek, po prirodi socijalno biće. Svakodnevno je u interakciji sa svojom okolinom. Tijekom boravka u vrtićkoj skupini, dijete ulazi u različite interakcije sa svim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa. Na taj način razvija socijalnu inteligenciju. Dijete razvija socijalne vještine, upoznaje zajedništvo i suradnju te počinje biti svjesno postojanja različitih perspektiva kod svakog pojedinca. Malašić (2012) Dijete svoja znanja ne konstruira samo, već ih sukonstruira zajedno s ostalom djecom i odraslima. Vygotski u svojoj teoriji učenje objašnjava kao dijalektički proces gdje dijete stječe znanja rješavanjem problema kroz zajednička iskustva s odraslima ili svojim vršnjacima. Prihvatanjem teorije da je učenje djece pod utjecajem socijalnog okruženja, organizira se poticajno socijalno okruženje koje pruža priliku interakcije djece različitih kompetencija i kronološke dobi. Takvo poticajno okruženje stvara se tzv. mješovitim skupinama djece ili omogućavanjem druženja djece iz različitih skupina, starijih i mlađih. Organizacija prostorno-materijalnog okruženja uvelike utječe na kvalitetu socijalnih interakcija između djece te djece s odraslima. Zbog toga soba dnevnog boravka treba biti organizirana tako da potiče susrete, komunikaciju i interakciju djece. Kao

što je navedeno u prethodnom poglavlju, to se postiže podjelom prostornog okruženja u manje cjeline, tzv. centre aktivnosti (Slunjski, 2008).

Socijalni kontekst poticajnog okruženja je vrlo važan jer utječe na stvaranje i razvoj teorija kod djece o svijetu koji ih okružuje. Socijalne interakcije od djeteta traže da kroz aktivnosti s drugom djecom koordinira svoju perspektivu s njihovom. Zadaća poticajnog okruženja je ponuditi različite kvalitetne materijale te stvoriti uvjete za učenje putem istraživanja. Taj proces ovisi o različitim čimbenicima, ali najviše o socijalnim odnosima na svim razinama (Malnar, 2013).

Mlinarević (2004) navodi kako kvaliteta socijalnog okruženja ovisi o kvaliteti međusobnih odnosa djece, odnosa odgajatelja prema djetetu, ali i odnosa odgajatelja, stručnjaka i osoba izvan dječjeg vrtića koji su djetetu važni. Ustroj i ozračje u vrtiću ovise o odnosima među sudionicima odgojno-obrazovnog procesa te organizacija vremena i prostora. Miljak, (1996, prema Mlinarević, 2004) ih smatra važnijima od primjene zakona i programa. Autorica tvrdi da su model ponašanja djece i prema djeci hijerarhijski odnosi među osobljem dječjeg vrtića.

Da bi vrtić funkcionirao kao organizacija koja uči, odrasli i djeca trebaju surađivati, međusobno si pomagati i dopunjavati se, a to će ostvariti kvalitetnom komunikacijom (Ljubetić, 2009).

4. CENTAR ZA OBITELJSKE I DRAMSKE IGRE – SASTAVNICA POTICAJNOG PROSTORNO-MATERIJALNOG OKRUŽENJA

Centar za obiteljske i dramske igre, u različitim oblicima, može se vidjeti u većini soba dnevnog boravka dječjeg vrtića. Autori centar za obiteljske i dramske igre uglavnom ubrajaju u stalne centre aktivnosti. Nerijetko zauzima kut prostorije te je pregrađen policama, namještajem i sl., kako bi dječja igra tekla neometano i udaljena od pogleda djece koja ne sudjeluje kako bi imala osjećaj privatnosti. Ipak prostor centra za obiteljske i dramske igre treba biti dostupan svojoj djeci koja se u nekom trenutku žele priključiti, a pregrade dovoljno niske da odgajatelj ima pogled na djecu. Oprema i materijali centra za obiteljske i dramske igre mnogobrojni su te se često izmjenjuju odnosno nadopunjuju novima ovisno o interesu djece. Trebaju biti prilagođeni djeci te im u svakom trenutku biti dostupni i pregledni. Osim predviđenih materijala, u dramskoj igri može poslužiti bilo koji predmet koji će djetetu predstavljati nešto drugo. Centar za obiteljske i dramske igre usko je povezan s ostalim centrima jer se npr. oprema za centar uljepšava u likovnom centru ili gradi u građevinskom. Dramska igra počinje u centru za obiteljske i dramske igre, ali se može proširiti kroz sve ostale centre aktivnosti, npr. centar za početno čitanje i pisanje postane škola, centar za matematiku postane trgovina i sl.

Izgled centra za obiteljske i dramske igre imitira obiteljski dom. Osnovni namještaj koji se nalazi u ovom centru može uključivati kuhinjske elemente i uređaje poput štednjaka i sudopera, stol i stolice, ormar za odjeću i drugu opremu, kauč, koljevku za dječje lutke. Opremljen je različitim kostimima u kojima će glumiti članove obitelji, posuđem, priborom za jelo, loncima, plastičnim ili drvenim namirnicama, dječjim lutkama te njihovom odjećom, bočicama i sl., oprema za čišćenje poput metle, lopatice i četke, sat, telefon, ogledalo... Bogatstvo materijala u centru za obiteljske i dramske igre ne mora se postići kupnjom, već i izradom od strane djece i odgajatelja ili donošenjem starih materijala od kuće.

U pojedinim sobama dnevnog boravka kazalište lutaka odvojeno je od centra za obiteljske i dramske igre te se naziva kazališnim centrom, no u ovom radu gledat ćemo ih kao jednu cjelinu. Pa tako centar za obiteljske i dramske igre sadrži i lutkarsko kazalište, koje može biti samo stol s okvirom i zavjesom, scenske lutke, kostime, maske i različite rekvizite. Sve te materijale mogu izrađivati djeca s odgajateljem ovisno o njihovim interesima, te će takve aktivnosti zasigurno biti dodatna motivacija za dramsku igru. U dječjim vrtićima može se vidjeti i kazalište sjena, koje u djeci budi veliki interes i također je jednostavno za napraviti.



Slika 1. Centar za obiteljske i dramske igre

4.1. MOGUĆNOSTI UTJECAJA NA CJELOVITI RAZVOJ DJETETA

NKRPOO (2014) kao bitan cilj naglašava cjeloviti razvoj, odgoj i učenje djece predškolske dobi, radi ostvarenja osobne, emocionalne i tjelesne, obrazovne i socijalne dobrobiti. Na dijete gleda kao cjelovito biće koje stječe znanja integrirano, a ne rascjepkano po predmetnim ili metodičkim područjima. Zbog toga potiče na oblikovanje odgojno-obrazovnog procesa u dječjem vrtiću cjelovito, bez sadržajnog i vremenskog dijeljenja.

Mišljenje je da dramska ili simbolička igra pozitivno utječe na djetetov cjelokupan razvoj, kao aktivnost koju će dijete samo izabrati. Radnje pretvaranja djetetu omogućuju sudjelovanje u različitim radnjama i stjecanje znanja iz različitih područja. Tako dijete uči samostalno te aktivno gradi nova znanja, a ne na način da odgajatelj izravno podučava i pasivno mu prenosi informacije. Dramska igra povezana je s razvojem niza kompetencija, procesom eksploracije i stvaralaštvom. Cjelokupni djetetov razvoj, odnosno fizički, emocionalni, socijalni i intelektualni, potiče se kroz razvoj scenarija igre koji djeca sama smišljaju. Dijete će aktivno sudjelovati u igri ako posjeduje unutarnju motivaciju. Kako bi se to ostvarilo,

dramsku igru dijete treba samo odabrati i osmisliti, igra je zabavna, može se odvijati po cijeloj prostoriji i mogu se koristiti različiti materijali po želji djeteta, naglašava se sam proces, a ne rezultat igre. Tijekom dramske igre djeca razgovaraju, pregovaraju, dogovaraju se i surađuju te pokazuju emocije koje određena uloga od njih traži. Dramska igra angažira različita područja mozga jer obuhvaća kogniciju, jezik, senzomotorne akcije te emocije (Badurina, 2015).

Dramska igra pomaže djeci da razviju nove interese, nauče se odgovornosti te, naročito u sobi dnevnog boravka, traže nove informacije. Ona nije formalna dramska predstava u kojoj glumci uče tekst napamet te u kostimima, koristeći rekvizite, zabavljaju publiku. U kreativnoj dramskoj igri djeca sebi samima glume i interpretiraju njima poznate situacije i teme iz svog okruženja. Na taj način djeca kroz vlastiti svijet shvaćaju stvarnost. U svojoj igri ponavljaju iskustva iz stvarnog života te ih na tako oživljavaju. Tako uče živjeti u zajednici s drugima i pomiču se od egocentrizma. Djeca kroz dramsku igru uče koristiti svoju maštu, uvježbavaju ponašanja odraslih te razvijaju spoznaje o svijetu koji ih okružuje. Igrajući se tako djeca počinju razumjeti društvene uloge i odnose. U dramskoj igri djeca zajedno planiraju i surađuju s drugima. Kroz interakcije dolazi i do konfliktnih situacija, pa ih djeca uče rješavati. U dramsku igru djeca unose svoje želje, nade, ali i strahove pa čak i bolne uspomene. Kreativna dramskoj igra kod djece:

- Potiče razvoj svih osjetila
- Njeguje receptivni i izražajni jezik
- Pomaže da shvate odnose i otkriju nove pojmove
- Povezuje s drugima
- Potiče da o sebi misle dobro
- Uči izražavanju emocija.
- Razvija finu i grubu motoriku
- Stavlja naglasak na slobodu i radost djetinjstva (Hansen i sur., 2006).

Razmatrajući igru i kognitivni razvoj, Duran (2003) simboličke ili dramske igre prema funkciji razvrstava u dvije grupe: jedna grupa vezana je za strukturu, a druga za sadržaj simboličke igre. Sadržaj predstavlja čovjekov odnos prema predmetima određenima kulturom (npr. upotreba pribora za jelo) i socijalne situacije poput obiteljskih odnosa, kupovine i sl. Sa sadržajem su povezane socijalne norme, usvajanje spolnih uloga, potiskivanje impulzivnog ponašanja itd. Potrebne su određene kognitivne pretpostavke da bi se sadržaj strukturirao u

igrovnu cjelinu. Zahtjevi za strukturiranje igre s kojima se dijete bori kroz igru su shvaćanje o uvjetnosti znaka, prevladavanje spoznajnog egocentrizma, vladanje tipovima rečenica poput „ako da... onda“ itd. Autorica (2003) zaključuje da je promjena strukture simboličke igre povezana s kognitivnim razvojem, dok je promjena sadržaja povezana sa širenjem socijalnog iskustva djeteta i područjem emocija i motivacije.

Duran (2003) postavila dovela je u pitanje povezanost dramske (simboličke) igre s razvojem metakognicije. Navodi da su u simboličkoj igri simbol i komunikacija shvaćeni vrlo rano, a na razvoj metakognicije gleda kao na intelektualizaciju funkcija povezanih s kognitivnim razvojem. Iz tog razloga govori o pretečama metakognicije očitovanih u igri.

4.2. IGRE I AKTIVNOSTI U CENTRU ZA OBITELJSKE I DRAMSKE IGRE

U sljedećem tekstu navest ću aktivnosti u centru za obiteljske i dramske igre prema Hansen i sur. (2006)

Ritmičke igre

Ritmičke igre kombiniraju osnovne pokrete i kreativno izražavanje, te su pratnja glazbi i plesu. Kod djece razvijaju motoričke vještine i izražavanje emocija. Osnovne ritmičke aktivnosti su: ljuljanje uz glazbu, skakutanje, stupanje i pljeskanje. Pljeskati se može na ritam odgajatelja, na ritam glazbe ili na ritam priče. Stupanje čini dobru tjelesnu aktivnost za djecu predškolskog uzrasta. Stupanjem se razvija motorička koordinacija te se djeci pomaže u izražavanju emocija. Vrste stupanja su:

- marširanje korakom – visokim korakom – niskim korakom
- marširanje s okretom nalijevo i okretom nadesno
- marširanje naprijed – natrag
- marširanje uz pljeskanje ili povik
- marširanje uz paralelno ili suprotno pomicanje ruku i nogu
- marširanje u krugu. u redovima
- marširanje u poligonu s preprekama.

Skakanje i poskakivanje djeca usvajaju paralelno s razvojem. To im je jedan od prirodnih oblika kretanja. Djeca počinju skakutati i poskakivati u igri dok npr. glume životinje.

Igre prstima i lutkama

U igrama prstima dijete na njih nacrtava lica te sudjeluje u igrama pokreta, dijaloga, zvukova i sl. Pomoću lutaka-prstiju djeca glume priče, pjesme i dr. Lutke promiču kreativnost, samoizražavanje i imitaciju. Jako su korisne kao pomoć pri učenju djece. Kazališne lutke posebno. Koristeći kazališne lutke djeca razvijaju maštu te svoje misli dijele s drugima. Odlični su rekviziti u kreativnoj igri. U igri s lutkom, dijete će s njom razgovarati, glumiti će odrasle, nešto što su vidjeli na televiziji ili glumiti omiljene likove. Djeci se može pokazati kako baratati lutkom demonstracijom. Izrada lutaka može biti zanimljiva aktivnost koja će obogatiti dječje učenje. Jednostavne lutke za izradu su lutke na prstima, lutke od čarapa, nacrtane lutke na ruci, lutke od savinutog papirnato tanjura itd. Naglašava se proces, a ne konačan proizvod. Neke ideje za rad s lutkama su:

- Napraviti centar za kazališne lutke ili ga obogatiti materijalom za izradu lutki
- Prvo dati djeci priliku da se igraju drugim lutkama, a onda da i sami izrade svoju lutku
- Djeci ponuditi ogledalo da istražuju kretanje, geste i glas koji će dati lutki



Slika 2: Dramska igra s lutkama

Pantomima

Pantomima je spontana i neformalna drama. Čini dobar temelj za razvoj kreativne dramske igre. U igri pantomime djeca prikazuju svoje ideje i osjećaje kroz pokret i geste, bez riječi i glasova. Na taj način djeca uče kontrolirati svoja tijela. Da bi potakli djetetovu maštu i želju da sudjeluje u igri možemo koristiti izraze poput *Pokaži mi to svojim licem*. Početne aktivnosti pantomime za malu djecu su:

- Glumljenje dječjih ili djeci omiljenih pjesama
- glumljenje djeci poznatih i nekih jednostavnih radnji, npr. pranje ruku
- glumljenje divljih životinja dok šecu šumom i sl.

Šarade

Šarade su slične pantomimi. Jedno dijete odglumi priču a drugi pogađaju njen naslov. Odgajatelj može potaknuti igru nuđenjem kostima i rekvizita.

Mimika

Mimika podrazumijeva imitaciju poznatih aktivnosti, ali s rekvizitima iz dječje mašte. Ne koristi se oprema koja se inače koristi pri izvođenju tih aktivnosti. Mimika započinje izvođenjem jednostavnih tjelesnih pokreta uz postupno dodavanje zvukova, a onda i emocija:

1. Pokaže se slika životinje, npr. psa ili tigra
2. Postavljaju se pitanja npr. *Kako se tigar kreće?* te se od djece traži da to demonstriraju
3. Razgovara se o zvukovima koje životinje proizvode
4. Djeca imitiraju glasanje životinja: lajanje psa, riku tigra i sl.
5. Djeci se postavlja pitanje *Kako se ta životinja osjeća?*
6. Potiče se djecu na kombinaciju pokreta, zvukova te osjećaja

4.3. ULOGE I POSTUPCI ODGAJATELJA

U dramskoj je igri najvažnije poticati kreativno igranje djece te ne inzistirati na rezultatu igre. Cilj dramske igre nije predstava. Dramsku igru treba omogućiti svojoj djeci u dječjem vrtiću, a

ne samo djeci darovitoj u tom području. Ipak, djecu se nikad ne prisiljava da sudjeluju u dramskoj, kao ni bilo kojoj drugoj igri. Kao što bi trebao imati znanja o planiranju likovne, tjelesne ili neke druge igre, također bi trebao imati znanja potrebna za planiranje dramske igre. Odgajatelj različitim granama umjetnosti može obogatiti odgojno-obrazovni proces u dječjem vrtiću. Dramska je igra originalna igra. U igri djeca improviziraju te tako samostalno pronalaze ili stvaraju teme dramske igre (Perić Kraljik, 2009).

Uloga odgajatelja je postavljanje poticajnog prostora i osiguravanje kvalitetnih materijala. Odgajatelj stvara poticajno okruženje u kojem će se djeca osjećati sigurno te slobodno izražavati u dramskoj igri. Do dramske igre često dolazi spontano, bez intervencije odgajatelja. U tom slučaju odgajatelj treba biti djeci dostupan, ali nenametljiv. On promatra, osluškuje ali uključuje se samo na inicijativu djece. Po potrebi pomaže djeci s kostimima i rekvizitima ali ne treba se miješati niti usmjeravati djecu osim ako nije u pitanju tjelesna ili emocionalna sigurnost, navode Hansen i sur. (2006). Autori naglašavaju kako bi bilo kakva odgajateljeva intervencija mogla sputati djecu, navesti ih da izgube spontanost.

Uloga odgajatelja ne prilagođava se samoj dobi djece, već konkretnoj situaciji u kojoj se odvija igra. Od odgajatelja se zahtjeva da poznaje djecu i razumije situaciju, te provede u tom trenutku prikladnu intervenciju. To može biti dodavanje materijala, sudjelovanje u igri kao suigrač, interakcija s djecom, promatranje igre te dokumentiranje (Badurina, 2015).

Perić Kraljić (2009) ulogu odgajatelja naglašava kao važnu kariku u dramskoj igri. Ističe kako djeca zaslužuju kreativne odgajatelje. Odgajatelj je tu da motivira, inspirira, planira i režira, te sudjeluje u igri. On u dramsku igru unosi ritam kad god je to moguće. Njegovo usmjeravanje je neprimjetno. Uvijek uvažava zamisli djece. Kad planira dramsku igru odgajatelj je prilagodljiv, planirano se ponekad neće dogoditi jer i djeca sudjeluju u vođenju.

Još jedna uloga odgajatelja je bilježenje napretka. Tijekom godine odgajatelj bilježi razvoj ideja i informacija, samopouzdanje, kontrolu vlastitog ponašanja, suradnju te upotrebu govora u dramskoj igri. Dok traje aktivnost u centru za obiteljske i dramske igre odgajatelj prati njihovo:

- pretvaranje da su netko drugi
- upotrebljavanje jednog predmeta, zamišljajući da je nešto drugo
- gestikuliranje, upotrebu zvukova i riječi za imenovanje predmeta, prostora ili situacije
- igranje s ostalom djecom

- razgovor s drugima u kontekstu izmišljene situacije (Hansen i sur. 2006).

Hansen i sur. (2006), govoreći o ulogama odgajatelja u centru za obiteljske i dramske igre bave se rješavanjem problemskih situacija. U slučaju da djeca danima konstantno igraju jednu igru odgajatelj treba pronaći koji je uzrok tome da bi znao jeli ta igra konstruktivna. To može značiti da prostor više nema poticajni efekt kod djece te treba unijeti neke promjene. Nadalje može biti znak da je dječje iskustvo ograničeno pa treba predvidjeti nove prilike da bi se njihovo iskustvo obogatilo. To također može značiti da je dijete imalo neko traumatično iskustvo te na taj način pokazuje da ima problem, no u tom slučaju odgajatelj treba uključiti psihoterapeuta i to riješiti izvan vrtićke skupine. Na pitanje što učiniti ako igra u centru postane divlja autori ističu kako se ponekad u igru uvodi red tako što se red uvede u prostor. Objašnjavaju kako ponekad može biti dostupno previše materijala ili nisu dobro organizirani, zbog čega dolazi do prevelike stimulacije djece i izazvati dezorganizaciju. Odgajatelj treba smanjiti broj ponuđenih materijala ili neke prenamijeniti. Ako dođe do destrukcije ili fizičkog nasilja, odgajatelj intervenira i zaustavlja takva ponašanja. Njegova je obveza zaštititi djecu i predmete, ali također i tu destruktivnu djecu. Treba prihvatiti njihove emocije te ih preusmjeriti na neku drugu aktivnosti gdje ih dijete može na siguran način za sebe i druge izraziti.

5. ZAKLJUČAK

Igra je djetetova primarna aktivnost. Igrajući se dijete dolazi do novih saznanja te se postepeno upoznaje sa svojim okruženjem. Dijete samo odabire aktivnosti kojima će zadovoljiti svoje interese te aktivno sudjeluje u građenju svog znanja i osobnosti.

Centar za obiteljske i dramske igre može biti neiscrpan izvor kreativne igre i aktivnosti. Kao takav, pripremljen je sukladno potrebama grupe i opremljen kvalitetnim materijalima koji će dodatno motivirati na igru i produbiti ju. Kako bi dramska igra potakla učenje i razvoj kod planiranja materijala potrebno je razmisliti jesu li u skladu s dječjim trenutnim interesima te koje su njihove mogućnostima korištenja u dječjoj igri.

Glavni nositelj promjena u odgojno-obrazovnom procesu je odgajatelj. Tek kada na dijete bude gledao kao na cjelovito biće sa svim njegovim jedinstvenim potencijalima, razmišljanjima i načinom na koji razumije svijet koji ga okružuje, tada će biti sposoban organizirati prostor i centre aktivnosti u skladu s razvojnim potrebama i interesima djece. Odgajatelj je u dramskoj igri po potrebi promatrač, poticatelj, suigrač ili organizator.

Cilj je ovog rada naglašavanje važnosti poticajnog okruženja u dječjem učenju, približavanje svih segmenata centra za obiteljske i dramske igre, isticanje dobrobiti dramskih igara za djetetov cjeloviti razvoj te ohrabivanje odgajatelja na poticanje dječjeg stvaralaštva te pružanje što više različitih iskustava djeci, bilo u centru za obiteljske i dramske igre ili bilo kojem drugom. Jer djeca uče čineći, aktivno uče igrajući se i družeći sa svojim vršnjacima. Kao što odgajatelj promatra i osluškuje djecu, vrijedi i obratno. Ako odgajatelj ne potiče dramsko stvaralaštvo iz nekih nesigurnosti u svoju darovitost u tom području, ni dijete neće pokazati interes i ostat će zakinuto za jedno zabavno iskustvo, puno učenja i osobnog razvoja. To se ne odnosi samo na dijete, već i na odgajatelja.

SAŽETAK

Uloga okruženja je da se prilagodi djetetu kao individui te omogući djetetu učenje kroz igru- najprirodniji oblik učenja za dijete. Odgajatelj priprema okruženje te nudi poticaje. Prostorno- materijalno i socijalno okruženje prilagođeni su interesima grupe. Dijete samo odabire u kojim će aktivnostima sudjelovati te čime će u istima koristiti. Jedan od centara aktivnosti koji se mogu vidjeti u većini soba dnevnog boravka je centar za obiteljske i dramske igre. Centar za obiteljske i dramske igre izgledom nalikuje obiteljskom domu. Igre i aktivnosti u ovom centru djetetu omogućuju stjecanje znanja iz različitih područja te utječu na njegov cjelokupan razvoj. U radu su navedene i opisane ritmičke igre, igre prstima i lutkama, pantomima, šarade i mimika.

Ključne riječi: *dijete, dječja igra, dječji vrtić, odgajatelj, dramske igre*

SUMMARY

The role of the environment is to adapt to the child as an individual and enable the child to learn through play - the most natural form of learning for a child. The educator prepares the environment and offers incentives. The spatial-material and social environment are adjusted to the interests of the group. The child only chooses in which activities he will participate and what he will use in them. One of the activity centers that can be seen in most kindergartens is the center for family and drama games. The Center for Family and Drama Games looks like a family home. Games and activities in this center enable the child to acquire knowledge from various fields and affect his overall development. The paper lists and describes rhythmic games, finger and puppet games, pantomimes, charades and facial expressions.

Keywords: *children, children's play, kindergarten, preschool educator, drama games*

LITERATURA

1. Badurina, P. (2015). Uloge odgojitelja u simboličkoj igri djece rane dobi. *Napredak*, 156 (1-2), 47-75. <https://hrcak.srce.hr/166156> (2.6.2021)
2. Brajković, S., Handžar, S., Tankersley, D. (2012). *Koraci prema kvalitetnoj praksi - priručnik za profesionalni razvoj odgajatelja*. Zagreb: Pučko otvoreno učilište „Korak po korak“
3. Budisavljević, T. (2015). Kako oblikovanjem okruženja razvijati suvremeni kurikulum. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 21(79), 26-28. <https://hrcak.srce.hr/172748> (12.5.2021.)
4. Došen Dobud, A. (2016). *Dijete-istraživač i stvaralac*. Zagreb: Alinea.
5. Došen Dobud, A. (2005). *Malo dijete veliki istraživač*. Zagreb: Alinea.
6. Duran M. (2003). *Dijete i igra*. Jastrebarsko: Naknada slap.
7. Falamić, M. (2008). Vrtić kao poligon za učenje socijalnih vještina. *Dijete, vrtić, obitelj*, 14 (54), 12-16. <https://hrcak.srce.hr/168048> (17.5.2021)
8. Glasnik Ministarstva prosvjete i kulture. (1991.) *Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja predškolske djece*. Zagreb. <https://mzo.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Dokumenti-ZakonskiPodzakonski-Akti/Predskolski/Programsko%20usmjerenje%20odgoja%20i%20obrazovanja%20pred%C5%A1kolske%20djece%20-%20Glasnik%20Ministarstva%20kulture%20i%20prosvjete%20RH%207-8-1991.pdf> (8.6.2021.)
9. Hansen, K. A.; Kaufmann, R. K.; Walsh, K. B. (2006). *Kurikulum za vrtić. Razvojno - primjereni program za djecu od 3 do 6 godina*. Zagreb: Korak po korak.
10. Ivon, H. (2005). Lutka u razvoju djeteta. *Dijete, vrtić, obitelj : Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 11(40), 6-11. <https://hrcak.srce.hr/178143>. (8.6.2021.)
11. Ljubetić, M. (2009.) *Vrtić po mjeri djeteta: kako procjenjivati kvalitetu u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja: priručnik za odgojitelje i roditelje*. Zagreb: Školske novine.
12. Malašić, A. (2015). Dijete, odgojitelj, arhitekt – partnersko sukonstruiranje prostorno-materijalnoga okruženja dječjega vrtića. *Život i škola*, LXI (1), 123-132. <https://hrcak.srce.hr/152316> (10.6.2021.)

13. Malašić A. (2015). Rekonstruiranje SDB u funkciji unapređenja kvalitete odgojno obrazovnog procesa. *Dijete, vrtić, obitelj : Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 21(79), 29-30. <https://hrcak.srce.hr/172749> (13.5.2021.)
14. Malnar A.; Punčikar S.; Štefanec A. (2013). Poticajno okruženje: izazov za suradnju i istraživanje djece i odraslih. *Dijete, vrtić, obitelj : Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 18(70), 4-7. <https://hrcak.srce.hr/123762> (12.5.2021.)
15. Martinović, N. (2015). Prirodno okruženje vrtića kao poticaj za razvoj. *Dijete, vrtić, obitelj*, 21 (79), 35-36. <https://hrcak.srce.hr/172752> (12.5.2021)
16. Miljak, A. (2009). *Življenje djece u vrtiću: novi pristup u shvaćanju, istraživanju i organiziranju odgojno-obrazovnog procesa u dječjem vrtiću*. Zagreb: SM naklada d.o.o.
17. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2014). *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Predskolski/Nacionalni%20kurikulum%20za%20rani%20i%20predskolski%20odgoj%20i%20obrazovanje%20NN%2005-2015.pdf> (8.5.2021)
18. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2008). *Državni pedagoški standard*. https://www.hrstud.unizg.hr/_download/repository/Drzavni_pedagoski_standardi.pdf.
19. Mlinarević, V. (2004). Vrtićko okruženje usmjereno na dijete. *Život i škola*, 50 (11), 112-119. https://bib.irb.hr/datoteka/183458.Vrtino_okruzenje_usmjereno_na_dijete.pdf (12.5.2021.)
20. Perić Kraljik, M. (2009). *Dramske igre za djecu predškolske dobi*. Osijek: Sveučilište „Josipa Jurja Strossmayera“.
21. Petrović-Sočo, B. (2007). *Kontekst ustanove za rani odgoj i obrazovanje-holistički pristup*. Zagreb: Mali profesor.
22. Rajić, V. i Petrović-Sočo, B. (2015). Dječji doživljaj igre u predškolskoj i ranoj školskoj dobi. *Školski vjesnik*, 64 (4), 603-620. <https://hrcak.srce.hr/153131> (5.6.2021)
23. Rathus, S.A. (2000.) *Temelji psihologije*. Jastrebarsko: Naklada slap.
24. Sinsik, J. (2008.) *Poticajno okruženje i osobni prostor djece u dječjem vrtiću*. *Metodički obzori*, 3(2008) 1(5), 143-151. <https://hrcak.srce.hr/25807> (13.5.2021)

25. Slunjski, E.; Ljubetić, M.; Pribela Hodap, S.; Kljenak, T.; Zagrajski Malek, S.; Horvatić, S.; Antulić, S. (2012), *Priručnik za samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja.
26. Slunjski, E. (2006). *Stvaranje predškolskog kurikulumu u vrtiću-organizaciji koja uči*. Zagreb: Mali profesor, Čakovec: Visoka učiteljska škola u Čakovcu.
27. Slunjski, E. (2008). *Dječji vrtić: zajednica koja uči: mjesto dijaloga, suradnje, i zajedničkog učenja*. Zagreb: Spektar Media.
28. Slunjski, E. (2011). *Kurikulum ranog odgoja-istraživanje i konstrukcija*. Zagreb: Školska knjiga.
29. Slunjski, E. (2012). *Tragovima dječjih stopa*. Sesvete: Profil.
30. Slunjski, E. (2015). Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj pred vratima prakse. *Dijete, vrtić, obitelj*, 21 (79), 2-5. <https://hrcak.srce.hr/172537> (10.5.2021.)
31. Valjan Vukić, V. (2012). Prostorno okruženje kao poticaj za razvoj i učenje djece predškolske dobi. *Magistra Iadertina*, 7(1), 123-132. <https://hrcak.srce.hr/99897> (14.5.2021)
32. Višnjić Jevtić, A. (2019). Uvodnik. U: Kolar Billege, M. (ur), *Zajedno rastemo - kompetencije djeteta za cjeloživotno učenje*. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Čakovec: Dječji vrtić „Cvrčak“.

PRILOZI

Slika 1. Centar za obiteljske i dramske igre.....14

Slika 2. Dramska igra s lutkama.....17

Slika 1. <https://vrtic-kustosija.zagreb.hr/?id=99> (10.6.2021.)

Slika 2. <https://www.cvrcakvt.hr/lutkarska-radionica-za-djecu-i-roditelje/419/> (11.6.2021.)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Andrea Delić, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog/e prvostupnika/ce Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 12. srpnja 2021.

Potpis A. Delić

OBRAZAC I.P.

IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOG / DIPLOMSKOG RADA U DIGITALNI
REPOZITORIJ FILOZOFSKOG FAKULTETA U SPLITU

STUDENT/ICA	Andrea Delić
NASLOV RADA	Centar za obiteljske i dramske igre- sastavnica poticajnog okruženja u dječjem vrhu
VRSTA RADA	Završni rad
ZNANSTVENO PODRUČJE	Društvene znanosti
ZNANSTVENO POLJE	Pedagogija
MENTOR/ICA (ime, prezime, zvanje)	doc.dr. sc. Branimir Mendes
KOMENTOR/ICA (ime, prezime, zvanje)	
ČLANOVI POVJERENSTVA (ime, prezime, zvanje)	1. doc.dr. sc. Branimir Mendes 2. doc.dr. sc. Ivana Visković 3. Ante Grčić, asistent

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/ica predanog završnog/diplomskog rada (zaokružiti odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude (zaokružiti odgovarajuće):

- a.) u otvorenom pristupu
- b.) rad dostupan studentima i djelatnicima Filozofskog fakulteta u Splitu
- c.) rad dostupan široj javnosti, ali nakon proteka 6/12/24 mjeseci (zaokružiti odgovarajući broj mjeseci)

U slučaju potrebe dodatnog ograničavanja pristupa Vašem ocjenskom radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnom tijelu u ustanovi.

12. srpnja 2021.

mjesto, datum

A. Delić

potpis studenta/ice